

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrsko deželo za vse leto 26 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za en mesec 2 K. Kdor hodi sam po nj, plača za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poštnina. — Na naročbo brez istodobne vpošiljave naročnine se ne ozira. — Za oznanila se plačuje od peterostopne petit-vrste po 12 h, če se se oznanilo tiska enkrat, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Dopisi naj se izvolé frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Knafovih ulicah št. 5, in sicer uredništvo v I. nadstropju, upravnništvo pa v pritličju. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabilo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim bo potekla konec meseca naročnina, prosimo, da jo ob pravem času ponovno, da pošiljanje ne preneha in da dobé vse številke.

SLOVENSKI NAROD

Velja za ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Vse leto . . . K 22.— | Četrt leta . . . K 5-50
Pol leta . . . „ 11.— | En mesec . . . „ 1-90
Pošiljanje na dom se računa za vse leto 2 K
S pošiljanjem po pošti velja:

Vse leto . . . K 25.— | Četrt leta . . . K 6-50
Pol leta . . . „ 13.— | En mesec . . . „ 2-30

Naročba se lahko z vsakim dnevom hkratu se mora poslati tudi naročnina, drugače se ne oziramo na dotično naročilo.

List se ustavlja 10. dan po poteku naročnine brez ozira vsakemu, kdor ne vpošlje iste ob pravem času.

Upravnništvo „Slovenskega Naroda“.

Klerikalci in učiteljstvo.

Dostikrat smo že poudarjali, kako se pehajo naši klerikalci, da bi dobili vso javnost v svojo oblast in to javnost terorizirali po rimsko katoliškem zistemu.

Pred vsem pa se jim cede slin po neomejenem gospodstvu v šolstvu in nad učiteljstvom. Tukaj skušajo zasedati svoje umazane kremplje tako trdno, da bi se učitelji nikoli več ne oprostili njihovega črnega jarma.

Da bi dosegli ta svoj cilj in namen, poskušajo z vsemi sredstvi, samo da bi se jim izpolnila vroča želja, ki jo goje, odkar se jim naše učiteljstvo ne da pohlevno voditi na vrvi kot kak psiček.

Zadnji čas so se posebno razvneli naši klerikalci. Zdaj psujejo učitelje kar se da, zdaj so polni brige in ljubezni do učiteljstva. Danes hodijo prijaznih obrazov okrog učiteljev, jim stiskajo kolegijalno desnico, prijateljski govore z njimi in se kar tope same ljubeznivosti le da bi jih pridobili na svojo stran; drugi jim obetajo palico in jim svetujejo, naj si numerirajo kosti.

Kaj bi storili klerikalci, če dobe neomejeno oblast nad učiteljstvom v svoje roke, povedal je pri zborovanju katoliškega šolskega društva na Dunaju klerikalec Liechtenstein. Rekel je: Ako vlada katoliška večina, bo pritiskala ta primerno na § 1 šolske postave, ki zahteva pravno-versko vzgojo, in bo uničila one učitelje, ki se javno drže veri in državi sovražnih tendenc.

S tem je dosti jasno povedana namera klerikalna. „Veri in državi sovražne tendence to je švindel; klerikalci proglašajo vse za veri in državi sovražno tendenco, kar ni klerikalno. Kar velja za Nižje Avstrijsko, to velja tudi za Kranjsko; kakršnji so ondodni klerikalci, taki so naši, če ne še za stopnjo doslednejši v svojih ciljih. Uničiti vse učiteljstvo, ki noče trobiti v klerikalno trobento, pogaziti v prah vsakega učitelja, ki se ne klanja klerikalnim prvakom in njihovim načelom, to je parola klerikalcev, za tem streme, za to se bojujejo.

Kako hudobni in denuncijantski pa so klerikalci, imamo še drug slučaj.

Klerikalni zaupnik Moser, ravnatelj meščanske šole na Dunaju, je poslal na vse župnike po Nižje Avstrijskem pismo, v katerem jim naroča in zankaže, naj mu v priloženi tabeli natančno naznani, kakega političnega mišljenja je vsak posamezni učitelj njihove fane in v koliki meri je sposoben za nje.

Tu se vidi sistem denuncijantstva in vohunstva. Župniki so začeli nadzorovati učitelje in špijonirati, kakega mišljenja je kdo, kako voli, kake liste čita; župniki so kot vohuni začeli pri neklerikalnih učiteljih iskati pogrškov in uprizarjati spletke, da bi mogli klerikalni mogotci dotične učitelje uničiti, da bi se uresničile zgoraj navedene besede princa Liechtensteina.

Ravno taka bi se zgodila pri nas, če bi imeli klerikalci večino v dež. šolskem svetu. Učiteljstvo bi bilo neomejeno odvisno od tonzurirancev, biti bi jim moralo pokorno do najmanjše pičice in se upogibati njihovemu nadzorstvu. Župniki in kaplani bi vsakega učitelja,

ki bi se ne podvrget popolnoma njihovu terorizmu, denuncirali in zgodilo bi se tako, kot se godi na Nižje Avstrijskem. Kdor se zna lizati župniku, kdor je pohleven služabnik njegov, tisti avanzira, tistega priporočajo, vse drugo se pa mora pomesti s sveta, uničiti moralno in materialno.

Pričujoča služaja sta svarilo in resen opomin vsem svobodomiselnim ljudem na Slovenskem, zlasti pa učiteljem. Iz teh slučajev je razvidno, kako bi se godilo šolstvu in učiteljstvu, ako bi kdaj nemila usoda nanesla, da bi dobili klerikalci oblast v roke. S tisto cinično res obešenjaško brezstidnostjo, ki je lastna klerikalcem, je razvpiti princ Liechtenstein proglasil načelo katoliške ali duhovske stranke v Avstriji: Uničiti vse učitelje, ki niso klerikalci.

Proti takim sovražnikom je treba napeti vse sile. Treba je revolucionirati javnega duha, treba je storiti vse, kar je mogoče, da se zajezi napredovanje klerikalizma, da se izpodnese veljava njegovih agentov in sploh zagotovi prevlada neklerikalnega prebivalstva v vsem javnem življenju, kar stori v tem oziru učiteljstvo, stori v svojo lastno obrambo.

Vojna na Daljnem Vztoku.

Poročila iz ruskega tabora.

Po poročilih iz Gančulina so se 27. t. m. odpravili kozaki na pohode ter prodrli 50 kilometrov proti jugu, ne da bi zadeli ob kak sovražni voj. Rusi se boje, da bi jih Japonci znova ne prekanili. Kitajci poročajo o japonskih operacijah in poskusih, obiti rusko armado ob železniški progi proti Cieikarju in Hailarju. Za te operacije so Japonci preskrbeli ogromne zaloge provijanta in najeli 60.000 Hunguzov in Kitajcev.

Operacije vzhodno od železniške proge proti Kirinu in Ninguti imajo ta namen, da se sklopi zveza s peto armado, ki bo operirala proti Vladivostoku.

General Kuropatkin je imenoval za načelnika svojega generalnega štaba generala Everta.

Vojni poročevalci »Novega Vremena«, Taburno, pa brzojavljaja:

Povsodi na bojišču vlada popolna tišina, celo malih spopadov med sovražnimi oddelki ni. Ne ljubim jaz take tišine, ona je vsekdar predhodnica velikih viharjev.

General Harkevič je poslal 29. t. m. to-le poročilo: Pri armada se ni ničesar spremenilo. 26. t. m. so naši lovci naleteli pri Huanšilinu na eno japonsko pehotno stotnijo in en konjeniški eskadron in se zapletli z njima v boj.

Iz taborišča prve ruske armade pri Svetjazi pa se javlja petrogradski brzojavni agenturi: Kakor se čuje, so Japonci pretekli teden ustavili svoje prodiranje. Svoje glavne sile so koncentrirali pri Tielinu, njihove prednje straže pa se nahajajo pri Kangu.

Dnevno povelje vladivostškega poveljnika.

Nadomestujoči poveljnik vladivostške trdnjave, general Laštjevič, je izdal to-le dnevno povelje:

Zadnja brzojavna poročila o splošnem teku vojnih dogodkov, sovražnikov vojni načrt, kakor tudi nekatere odredbe vrhovnega poveljnika, ki je nedavno k nam poslal svojega pooblaščenca, nam spričujejo da se približuje ura, morda je že celo čisto blizu, ko bo trdnjava, ki je izročena naši obrambi, izpostavljena sovražnim napadom. Ni malo ne dvomim, da je vsa posadka prožeta od čuta dolžnosti in ljubezni do svojega vladarja. V domovini uvažujejo veliki državni pomen nam zaupane naloge, da branimo svojo zadnjo, pristno rusko trdnjavo na Daljnem Vztoku.

Prepričan sem, da bomo branili to trdnjavo s svojim življenjem in da bomo tudi umeli umreti za domovino.

Uverjen sem, da vaša srca že zdavnaj koprne po boju in da bo za vas praznik tisti dan, ko se sovražnik prvič približa obzidju našega mesta.

Izliv reke Liao — prost ledu

Reuterjev urad poroča iz Niučvanga: Japonska uprava je 28. t. m. proglasila reko Liao za ledu prosto.

V pristanišče je priplulo 22 ladij, ki imajo na krovu ogromne množine provijanta. Provijant se preloži na kitajske džunke, ki ga prepeljejo po reki Liao k japonski armadi, ki tabori pri Tielinu.

Za portarturške junake.

»Pravitelstveni Vjestnik« priobčuje ukaz:

1. da se mora rodbinam onih častnikov, ki so se udeležili obrambe Port Arturja, izplačevati iz državne blagajne dve tretjini njih gaže, dokler se ne vrnejo v domovino, ali se ne izkaže, da so mrtvi; nato se jim odmeri pokojnina;

2. vsem generalom, štabnim častnikom, vojaškim duhovnikom in usmiljenkam, ki so se udeležili obrambe Port Arturja, izplača drž. blagajna poleg redne plače še posebno nagrado, obstoječo iz njih mesečne plače za štiri mesece skupaj;

3. vsakemu vojaku, ki je bil pred Port Arturjem ujet, se pošlje po francoskem poslaniku v Tokiju za poboljšek 25 rubljev; v isto svrhu pa se izroči 500.000 rubljev posebnemu odposlancu, ki odpotuje k ujetnikom.

Vznemirjajoče vesti.

»Berliner Zeitung« javlja iz Petrograda: V mestu se znova širijo vznemirjajoče vesti o armadi generala Lineviča.

Govori se, da so Japonci, ki so prodirali po nevtralnem mongolskem ozemlju, obkolili rusko armado z vseh strani. Čuje se tudi, da je na otoku Sahalinu buknila vstaja.

Kuropatkin.

V dunajskih političnih krogih se govori, da je med carjem Nikolajem in med velikimi knezi nastal hud razpor radi Kuropatkina. Veliki knezi so baje zahtevali, da se naj Kuropatkin odpokliče in postavi pred vojno sodišče. Car pa tej zahtevi ni

LISTEK.

Dunajska secesija.

Dunaj, dne 26. marca 1905.

II.

Poljako umetnost sem imel priliko videti lani in letos v vseh treh delih, v katere je razkosan ta narod. Ko sem se lansko leto mudil v Varšavi, sem obiskoval tudi mesečne razstave ondodnih umetniških salonov. Varšava je slovanski Pariz, ako odštejemo od poslednjega njegovo demokratičnost in razprostrtost kulture ter ga vzamemo v njegovih kulturnih višjih. Kakor tam, so se tudi tu posamezne individualnosti vzpele visoko nad občni nivo in proglasile vsako sredino za banalnost. Varšava ima umetnike v tako samotnih višinah, da na njih ni niti spomina več na rodno in empirično realnost, kompliciranost pisane, prirodne, neposredne resničnosti v vsej njeni konkretni in ljubi vidnosti. Kipar Bolesław Biegas je samo še linija, dolga, dotikajoča se misterija,

zaupno občujoča z njim in zroča na zemljo in njeno realnost kakor na legendo. (Bronza »Svet«, razstavljena lani v salonu Krywuła).

Poznanjska umetnost služi narodnim namenom, kakor vse, kar premore dobrega in bodrilnega poljska družba v Nemčiji. Tu se dviga z vso hitrico zaostal Slovan, da bi se vzpel na vso rast ob nastopajočem, ekspanzivnem Nemcu. Tu posameznik ne hodi svojih potov. Nikogar se ne sme pustiti pod in za seboj, vse mora vstati. Individualnosti, močnejše sile podpirajo slabejše. Same pri tem izgubljajo, a splošni narodni nivo se giblje in dviga. Tu vstaja iz mrtvila slovanska kultura: literatura ravno tako hitro ko racionalno poljedelstvo, slikarstvo v istem tempu s fabrikjo, poezija v enem koraku z nacionalno ekonomijo, znanost roko v roki s prvim šolskim poukom, inteligent ob strani katoliškega duhovnika, kmet ob gospodu. Tu vlada patrijahalna splošnost. O kaki diferenciaciji duhov in njih potence še ne more biti govora. Kjer narodu trka na vrata vprašanje: »Biti ali ne

biti?« tam ni mesta za drugo: »Kako biti?«

Pri teh in takih razmerah je center poljske kulture dandanes v Avstriji. In to dejstvo jasno odseva tudi iz umetnosti avstrijskih Poljakov, ki razstavljajo letos v »Secesiji«. Kulturne razmere dajejo sredstva boljšim duhovom najti in razviti sebe ter se docela zavesti svoje individualnosti. Nacionalni poljski organizem, ki je po tolikih trpljenjih in mukah pri nas končno zadobil svoj mir, jih oploja z najboljšimi tradicijami rodne kulture in sodobna demokratična stremjenja jih vodijo v narod, da razširjajo svojo bazo, se čutijo kot organi mogočnega organizma.

To so trije glavni momenti avstrijskopoljske umetnosti, ki jo odlikujejo napram bledemu, breztelesnemu individualizmu varšavskemu in koristnemu kaosu poznanjskemu. Vrhutega so ti trije momenti med seboj v takem ravnovesju in ustvarjajo tako pokojno harmonijo, da je videti poljska umetnost med vsemi drugimi avstrijskimi najsolidnejša,

najbolj pomirjena in ustanovljena. Celo nemška je mladostnejša in živahnjejša, ki samo odpira oči in gleda vsa zadiviljena v božji svet.

Med Poljaki je že precej Mehoffera ves drugi človek. On nima pred seboj samo prirode z njenimi neposrednimi slikovitimi čari, on gleda na prirodo in kulturo obenem, in tudi to ne samo na svojo narodno, ampak svetovno. To je enak visok poljski diplomat, ali vnjanji minister, ne politične vlade, ampak etične. Na svojem velikem platnu »Europa jubilans« je eleganten, polnozvočen, duhovito satiričen, a vendar pri vsej svoji priznani umetniški rezerviranosti in taktičnosti malce aktualno nevzdržen, skoraj bi rekel zakalopiran. Ko bi ga poznali samo s takih tribun, bi nam ne bil tako simpatičen. A ker ga poznamo iz intimnih hipov, kakor naprimer iz onega, ko je ustvaril svojo klasično »pevko«, ali iz onih ur, ko v njih z ljubeznijo ustvarja krasne in priznane svoje portrete, ga cenimo kot velikega umetnika. Med tem, ko ga »široka potera« ni spravila iz ravnotežja, se

opaža v zadnjem času, kakor da ga je »linija« — s katero Wyspiński dosega take uspehe — trohiso zmotila. Odtod menda nesrečni ornament v ozadju njegovega tu razstavljenega »portreta dame«.

Podobno mojstrsko sigurnost ima čopič Axentowicza, s tem razločkom, da ima, namesto pomenljivega akcenta poljske slikarske tradicije sodebno lahkoto in razmah, ki čudovito oživljata sliko njegove, kakor iz krojnopisane množice izluščene »Rusinke«.

Wysocki je zamišljen v skrivnost prirode in ustvarja iz nje bajen misterij in obenem čarovit nakit. Jasno, enostavna in odkrita je samo »Pot v Zakopanem« s prekrasnim, prozornim in vonjivim večernim zrakom ter sočno bližino gor. Te gore nekoliko spominjajo na podobne slike edinega Neavstrijca, ki je razstavljen v »Secesiji«, Berolina Leistikowa. Samo da je poslednji materialnejši, po Menierjevo delavniški, energičen in realističen, med tem ko je senzitivni Poljak mehak in poetičen. Pokrajinski slike »Črno je-

ugodil, marveč v kljub ugovoru velikih knezov imenoval Kuropatkina za poveljnika prve mandžurske armade.

Rusko brodovje.

Z Madagaskarja se poroča, da je uvelodil admiral Roždestvenski na svojih ladjah železno disciplino in red.

Trije častniki s križarke »Dmitrij Donskoj« so bili odpuščeni iz službe, ker so se pregrešili proti disciplini.

Reuterjev urad pa javlja iz Durban: »Angleški parnik »Dart« iz Raugoon je 19. t. m. srečal 250 milj severovzhodno od Madagaskarja 44 vojnih ladij, ki so plule v smeri proti vzhodu. Sodi se, da je bilo to rusko brodovje admirala Roždestvenskega.

Kakor »Agence Havas« poroča, je neki španski parnik ob portugalski obali srečal neko rusko križarko, ki je plula proti jugu.

Iz odsekov.

Dunaj, 29. marca. Vinorejskega odseka enketo je danes otvoril načelnik posl. Marchet, ki je poudarjal, kako važnost polaga parlament na novi vinski zakon. Takega zakona še nima nobena država v popolno zadovoljnost. Popolni zakon mora jamčiti za varstvo poštemim producentom in trgovcem. — Pozneje je enketo predsedoval posl. Robič. — V proračunskem odseku je otvoril debato o poglavju bramborsko ministrstvo posl. baron Schwegel. — Poslanec dr. Stransky se je pritoževal nad naredbo bramborskega ministrstva, da morajo orožniki pisati svoje ovadbe v nemškem jeziku ne glede na to, v katerem jeziku se bo vršila kazenska obravnava pred sodiščem. Nadalje je zahteval, da se pri naročevanju obleke in obuvala za deželno brambo bolj vpoštevajo mali obrtniki. Sploh bi se naj dovolilo poveljniku vsakega posameznega bramborskega polka, da nabavi potrebščine za svoj polk v dotičnem okraju. Posl. Pernstorfer je naglašal potrebo reforme vojaškega kazensko-pravnega reda in dveletne vojaške službe. — Posl. Hofmann-Wellenhof je poudarjal, da se godi krivica dijakom srednjih šol, ki pridejo pred zadnjim razredom na nabor ter jih potrdijo na tri leta. Ta trdosrčnost se mora odpraviti naredbenim potom. Nadalje je zahteval, da se vojski zavarujejo zoper nezgode, kakor je to na Nemškem, Francoskem, v Švici itd. — Posl. Grek se je tudi pritoževal, da orožniki v Galiciji poročajo v nemščini oblastnjim. Grajal je nadalje nepoklicano konkurenco, ki jo dela vojaška godba civilni. — Govorila sta še poslanca Dr. Elvert in Lupul, nato pa je povzel besedo bramborski minister, ki je pojasnil vse splošne zadeve. — Po daljši debati je bilo poglavje sprejeto, ravnotako naslednje poglavje o državnem dolgu.

V justičnem odseku je poročal poslanec dr. Skedl o sklepu gosposke zbornice glede spremembe eksekucijskih določb. Priporočal

je, naj bi se pri tem izključili občinski posredovalni uradi. — Razvila se je daljša debata, v kateri je poslanec dr. Lecher zahteval, naj se najprej povoljno reši vprašanje o odškodnini velikih občin za njihova dela v prenešenem delokrogu, preden se natovorijo občinam nova bremena.

Kriza na Ogrskem.

Budimpešta, 29. marca. Od sinoči je kombinacija o Andrassyjevem ministristvu zopet v ospredju. Szögyenyju se je namreč posrečilo pregovoriti grofa Andrassyja, da je stopil zopet z opozicijo v dogovor. Po večerjenjem dvornem obedu so imeli posvetovanje Szögyeny, Andrassy, Kossuth in Daranyi. Najbrže sprejme že jutri cesar Andrassyja v avdienco ter mu poveri sestavo novega ministrstva. Za člana sedanjega ministrstva so odpustni dekreti že podpisani.

Budimpešta, 29. marca. Z veliko napetostjo pričakujejo politiki današnje konference liberalne stranke, pri kateri se predloži izjava strankinega vodstva, da stranka vztraja pri svojem starem programu, da je za skupno carinstvo, a v vojaških zadevah pa stoji na stališču, da se naj narodne zahteve izpolnjujejo polagoma brez konflikta med krono in narodom.

Budimpešta, 29. marca. Izjava liberalne stranke je bila po daljši debati, katere se je posebno živahno udeleževal ministrski predsednik grof Tisza, enoglasno sprejeta.

Položaj v Macedoniji.

London, 29. marca. V višji zbornici je vprašal posl. C. of Lytton o položaju v Macedoniji. Minister zunanjih zadev marki of Lansdowne, je obširno odgovarjal. Rekel je, da se je položaj od lani izboljšal, a zadovoljiv ne bo preje, dokler se macedonske finance direktno in indirektno ne postavijo pod mednarodno kontrolo ter se poskrbi jamstvo, da se dohodki, ki so namenjeni za specialne macedonske koristi, ne izdajajo za druge namene. Angleška vlada ni v vedenju Avstro Ogrske in Rusije ničesar takega zasledila, kakor da bi te dve veleile hoteli macedonske razmere izrabljati v lastno korist.

Nemiri na Ruskem.

Petrograd, 29. marca. Car naglašja v svojem reskriptu, da so nekatere skupine poljskih družb stavile pretirane zahteve glede mej pri rabi državnega jezika, kateremu mora ostati v celi državi zagotovljen visok pomen, toda brez nepotrebnega, nepravilnega zatiranja krajevnih jezikov.

Petrograd, 29. marca. Na sestanku plemskih maršalov 20. gubernij se je sprejela resolucija, v kateri izjavljajo: »Javno mnenje je obsodilo birokratično policijsko vladno. Rusija kot največja država na svetu si mora iznajti svojo lastno vladno obliko. Samodržstvo je nepremagljivo,

ljudsko zastopstvo se sestavi le v ta namen, da obvešča carja o ljudskih potrebah, ne pa da bi omejevalo samovlado. Pač pa morajo imeti ljudski zastopniki pravico, da razpravljajo o proračunu in o zakonodajnih vprašanjih.

Petrograd, 29. marca. V okraju Vorašba, (gubernija Harkov) so izbruhnili kmetski nemiri.

Poljaki na Pruskem.

Berolin, 29. marca. V današnji seji državnega zbora je poljski poslanec Skarzynski odgovarjal vojnemu ministru, ki je nedavno trdil, da se imajo Poljaki za svoj kulturni polet zahvaliti pruski vladi in ne svoji lastni moči. Skarzynski je rekel, da se imajo Poljaki edinole svoji lastni moči zahvaliti, da v kljub vsem zaprekam kulturno napredujejo. Poljaki so napram germanizatorskemu prizadevanju pruske vlade v defenzivi in krivično je tedaj govoriti o velepolitični agitaciji. — Več nemških poslancev je nato napadalo Poljake ter zahtevalo, da se naj odreko svojim narodnim aspiracijam, ako hočejo, da jih bo vlada smatrala za enakopravne državljane.

Ločitev cerkve od države na Francoskem.

Pariz, 29. marca. Pet francoskih kardinalov je poslalo predsedniku Loubetu pismo, v katerem zahtevajo, naj se kontordat ohrani, češ, da predloga za ločitev je izraz narodove volje. Ako je potrebno, da se kontordat spremeni, zgodilo bi se naj v sporazumenju med francosko vlado in Vatikanom. — V parlamentu pa je danes izjavil posl. Barthou, da bi odklonitev predloge glede ločitve cerkve od države pomenila poraz republike.

Vegova 150letnica na Dunaju.

(Izvirni dopis.)

V krasni dvorani hotela »Zur Post« zbralo se je v sredo 15. sušca lepo število Slovencev in Slovenk, da bi proslavili 150. rojstni dan slavnega učenjaka in junaka Jurija barona Vega. Pri tej redki slavnosti prisostvovalo je tudi mnogo čeških, poljskih, hrvatskih in slovenskih poslancev: Dr. Pacák, dr. Herold, dr. Ladislav Dvořák, Čipara, dr. Hruban, Skala, dr. Stojan, Popowski, dr. Petelenz, dr. Dluszenski, dr. Barwinski, Jaworski, Romančuk, dr. Dulibich, dr. Ferri, Spiničič, Pavše, Pfeifer, Robič, Plantan, dr. Tavčar, Žižkar, dr. Žitnik. Posebno radost je vzbudila navzočnost ministra dr. Rande. Prišlo je več vojaških dostojanstvenikov, med katerimi so bili Slovenci podpolkovnik Tomše, major Bezeljak, stotnik Kaučič, komisar mornarice Uršič itd. Mnogo slovenskih društev je poslalo svoje deputacije; slovensko pevsko društvo je zastopal njega predsednik primarij dr. Drozda in dvorni svetnik dr. Zavadič, »Slovensko besedo« dr. Lenoch, ravnatelj Gabriel in dr. Bila so zastopala vsa slovenska društva. — V dvorani je bil kakor v

zelenem gaju postavljen osnutek Vegovega spomenika, delo akademiškega kiparja Ivana Zajca; osnutek je res lep, vasi ga občudovali. V Ljubljani postavljen bode ta spomenik kras slovenskega središča. — Dvorni svetnik, državni in deželni poslanec g. dr. Friderik Ploj je navdušeno pozdravil vse navzoče, zlasti gospe poslance češkega, poljskega in hrvatskega naroda, ki so prišli, da s Slovenci proslave učenjaka in junaka Jurija Vega, kojega zibelka je tekla v preprosti slovenski hiši. Slovanska vzajemnost se je v lepi slogi pokazala pri ti slavnosti. Presrečnim besedam g. govornika so sledili navdušeni živio-klici. Slovenski moški zbor je zapel Ant. Foersterjev zbor »Samo«, nakar je imel gospod c. kr. deželni sodni nadsvetnik, državni in deželni poslanec dr. Andrej Ferjančič slavnostni govor, ki je napravil na vse navzoče globok vtis.

Govor se glasi:

Slavna gospoda! Zbrali smo se danes, da se poklonimo spomenu svojega velikega rojaka Jurija barona Vega. Rojaka, ki je po svojih slavnih delih na polju znanstva, kakor tudi po svojih nesmrtnih junaških činih na raznih bojiščih povzdignil svoje ime in naše domovine slovenske. Pozno se je širše slovensko občinstvo vzdramilo do tega spoznanja, malo da ni ostal Vega rodom Španec, za kar so ga bili proglasili; zato so si stekli njegovi životopisci in poglavitni med njimi g. stotnik Fridolin Kaučič neveljive zasluge, da so to diko slovenskega naroda oteli pozabnosti svojih rojakov ter dokazali, da je veliki Juri Vega bil preproste slovenske matere sin. Zato pa, slavna gospoda, popravimo zamudo, skazimo čast temu svojemu rojaku ter uporabimo vse sile, da se mu čimprej v slovenski metropoli, beli Ljubljani, dvigne spomenik, ki bode poznim rodovom pričal o slavi učenjaka in junaka, slovenskih roditeljev sina Jurija Vega.

Na mestu bi bilo podati pri današnji slavnosti obširnej Vega životopis, omenjati njegova dela, s katerimi se je proslavil na znanstvenem polju ter opisavati njegove junaške čine na bojnem polju, s katerimi je obujal občudovanje svojih sovrstnikov, toda v okviru današnjega obširnega programa je to nemogoče in omejiti se moram na to, da samo z nekotikimi črticami podam njegovo sliko.

Juri Vega se je rodil dne 23. marca 1754 v Zagorici pri Moravčah na Kranjskem od kmetskih staršev. 13 let star je vstopil v latinske šole v Ljubljani, katere je z odliko izvršil leta 1775. Bolj kakor vse drugo so ga zanimale matematične znanosti in takoj izstopivšemu iz liceja, staremu 21 let, se je podelila služba navigacijskega inženjerja. Toda ta posel mu ni dolgo ugajal in vstopil je l. 1780 prostovoljno kakor prostak k topničarjem, kakor sam pravi »iz odločnega nagajenja za ta stan.« Komaj eno leto je služil in je bil imenovan podlajtnantom ter so mu podelili službo učitelja matematike na topničarski šoli. Spoznal je takoj pomanjkljivost takratnih vojaških šol, posebno glede učnih sredstev in pričel je spisavati matematične knjige. Kmalu je zaslovelo njegovo ime ne samo v domovini, ampak po vsem učenem svetu. Tedaj se je osnovala višja topničarska šola imenovana »Bombardierkorps« in Vega je bil imenovan profesorjem na tej šoli ter je, on ki je vstopil leta 1780 kakor prostak, avanziral leta 1787. za stotnika. Tedaj je tudi spisal

delo: »Praktičen navod za metanje bomb.« Omenjam tega njegovega malega dela, ker je znamenito za ču-dovite uspehe, katere je imel v naslednjih vojnah kot artiljerijski oficir. Leta 1789 je šel prostovoljno v dete, katere so pod generalom Laudonom oblegale Belgrad. Laudon je bil že v skrbeh, obleganje ni imelo uspeha. Laudon in poveljnik topništva sta nadzorovala okope in tu našla Vega, ki je, ne meneč se za živgaioče krgle, sedé mirno — računal. Ta hladnokrvnost ju je osupnila, Vega so postavili za poveljnika baterije možnarjev. Vega je po svojih računih presnoval basanje možnarjev in pomnožil mero smodnika, potem je začel metati bombe v Belgrad. Prej bombe niso dozele mesta, sedaj pa se je streljalo s takim uspehom, da je sovražno topničarstvo utihnilo, in 8. oktobra 1789 se je vdala trdnjava Avstrijem. Na slični način se je proslavil Vega štiri leta pozneje v vojni proti Francozom pri obleganju trdnjave St. Louis, ki je stala sredi Rena na otoku in so menili Francozi, da je ni moč zavzeti.

Ker je bilo obleganje dolgo časa brezuspešno, se je pri nekem obedu izrekel proti Vegi očitaje, da bode on kriv, če nič ne opravijo proti trdnjavi. Vega je skočil od mize in dejal, da si upa v 24. urah vzeti trdnjavo, če se mu dovoli, da sme razpolagati z artiljerijo po svoji volji in se mu ni treba držati stare šablone. General Laner privoli v to. Vega pošče primerne prostore za havbice, jih spravi z velikimi težavami na svoja mesta, jih ravna po svojih pravilih in prične streljati z nepričakovanim uspehom, tako da je posadka že drugi dan prosila premirja, kateremu je sledila kapitulacija. Tako je Vega izvršil, kar je obljubil. Omenim podrobneje samo ta dva junaška čina, kakor najbolj značilna, ker je Vega ravno uporabljal svoje matematične podatke pri metanju bomb. General Laner ga je predlagal za odlikovanje z Marije Terezije vitežkim redom. Ne sedaj, in to zaradi zavistnih intrig, ampak dve leti pozneje, ko si je nabral še novih laurik, bil mu je ta red podeljen, ki se podeli samo za najhrabrejše čine pred sovražnikom.

Še v mnogih drugih bitkah se je odlikoval Vega, kakor poveljnik topništva, tako pri obleganju utrdb okoli Weissenburga in Lautenburga in je slednje mesto s svojo neustrašenostjo in smelostjo naravnost ustrašoval, da se je vdalo. Pri obleganju Manheima je tako spretno streljal z dvema topovoma, katera je dal sam po svojih navodilih uliti, da se je mesto vdalo cesarskim četam. Leta 1796. je branil v bravuro Moguncijo in se odlikoval v bitki pri Dietru in l. 1797. pri obleganju trdnjave Kehl. S kampoformijskim mirom je bilo končano Vegovo delo na bojiščih in Vega je samo še vodil cesarsko topništvo iz nemških pokrajin v Avstrijo.

L. 1800. povzdignil ga je cesar Franc v baronski stan.

V znanstvenem oziru je bilo delovanje Vegovo naravnost epohalno. Matematiko je tako obogatil in njegova dela so imela tako trajno vrednost, da se deloma še danes rabijo, kakor učna sredstva. N. pr. njegov logaritmovnik, katerega smo rabili v srednjih šolah, je doživel do danes 80 izdaj in čudno je to, da nam ni nihče povedal, da njegovo velilo delo

Dalje v prilogi.

zero« in »Morske oči« pa sta naravnost bajki, skrivnostni, komplicirani, poljski. V vodi kakor v gori in oblakih so upodobljene samo prirodne sile, pred katerimi se preprosti Tatanec se trese, križa in si skrivnostno šepče o njih.

Najzanimivejša osebnost pa je brez dvoma Stanisław Wyspiański, kot slikar in poet enako uvrščen. V njem se zrcali ves razvitek zapadne umetnosti, ker ga je z najvišjo poljsko družbo sam preživel. Terminologija moderne kritike bi ga imenovala dekadenta. A s tem bi označila samo en del njegovega genija. In da bi ga nazvala novoromantika, bi se ne motila, čeprav bi ga ne izčrpala. V njem je našla odziv vsa moderna, a njega ni v nji. On je svoboden, ker je velik. On ni igrača nervov, dasiravno razpolaga z najrazvitejšo senzitivnostjo. V njem je našel ves kaos sodobnih iskanj, vse to, kar se imenuje moderna, svojega mojstra in pokoritelja. Njegov filozofski nazor je simbolizem, v katerem nahaja vsaka realna drobnost, vsak narodni predmet svojo dotiko z vsomirom in velikim svetom in tako

tudi svojo razlago ter upravičenost. V slikarstvu je njegova forma linija, stil. Ne oni trdi, strmi, pretiravajoči, preraphaelitski, ki ga poudarjajo ljudje, katere moti in pobujajo materija; ampak oni živi, utelešeni, ki se imenuje: ideja sredi svojega predmeta. In pri tem sta ideja in predmet, duša in telo, duh in materija enake važnosti, ker sta samo varijaciji ene in končne celote, ki je Misterij. Wyspiański je razstavil štiri slike, med katerimi zlasti njegovi pravilčno lepi otroci dihaljo neposredno življenje in obenem govore odkritje večnega bistva in večne ideje svoje.

Stanisławski je delikaten pokrajinar. Wojciech Weiss pa vedno isti hudomušnonaivni portretist. Pogrešajo se poljski kiparji. Kakor je videti, se je letošnja razstava, kar se skulpture tiče omejila na Dunajčane. Škoda. Zakaj razen Metznerjevega ženskega akta, so vse skulpture srednje vrste. Simkowitzeve linije in široke prazne ploskve so mrzle, ker mu za njih distance in premere primanjkuje čuvstva. Pošteno delo po klasičnih vzorih je »Schmachtende« Hellmerjevega

učenca Kühnelta. Edini Hrvat Mostrović je našel kot Nedunajčan milost pred razsodiščem. Mladi, efektno nastopajoči umetnik mora biti Dalmatincev, sin dežele in naroda, kjer je Dantejeva kultura skozi stoletja živila kakor doma. Sila koncepcije in žar čuvstev ga odlikuje, medtem ko njegov intelekt meji malone na banalnost. Njegova skupina »Timor Da« je v svoji zasnovi michelangelovska — za njo bi mu mogel sam rojeni Italijan Cancianci čestitati kot bratu po talentu — ideja njena pa je skoro poulična. Evangelij, da je ideja Boga ogromna težka noga, ki tlači duševne slabice k tlom, a silnih ne premore, ker se izvijajo njeni peti, je ideja prvega boljsega, ki ga potegneš na ulici za kuštrave lase iz »kulturne« tolpe. Ideja cenjenih inteligentov je to, ki vzbujajo v pravem umetniku zoprnost in ga izživljajo, da jih karikira, kakor je to storil mojster Dostojevskij v »Besih« z nesmrtno podobo revolucionarne študentke.

Dr. Ivan Prijatelj.

Slovensko gledališče.

III.

Od tistega zgodovinskega dneva, ko se je pred več kot sto leti v Ljubljani priredila prva slovenska gledališka predstava, je vedno naš cilj, ustanoviti nacionalno gledališče. Nacionalno v pravem smislu te besede naše gledališče najbrže nikdar ne bo. To je mogoče le pri velikih narodih. Na Francoskem in na Angleškem je velika večina gledališč res nacionalna v tem smislu, da goje izključno samo domačo umetnost. Na Francoskem in na Angleškem je prava redkost, če pride kako tujerodno delo na oder, ali to je pri manjših narodih popolnoma izključeno. Saj vidimo, da še Nemci in Italijani ne morejo izhajati samo z domačo produkcijo in da posezejo prav pridno po francoskih in angleških delih. Celo gledališča, ki so bila ustanovljena kot nacionalna gledališča, kakor »Deutsches Volkstheater« na Dunaju ali »Deutsches Theater« v Berlinu uprizorjajo prav pogostoma tujerodna dela.

Čisto gotovo pa je, da mora tudi

v našem gledališču imeti domača umetnost prvenstvo. Vsako izvirno dramatično delo mora imeti pravico zahtevati, da pride na oder, da se ne uprizori kar tako mimogrede, nego kar mogoče skrbno, vestno nastudirano in lepo inscenirano, ne glede na to, če provzroči nekoliko več stroškov, nego je običajno pri novitetah. Slovensko gledališče mora biti v prvi vrsti zavetišče slovenske glasbene in dramatične produkcije, tako da bo slovenska muza vedno lahko rekla: Tu sem jaz doma.

V tem oziru je v zadnjem času še dosti dobro, vedno ni bilo tako. Obdobje samo je bilo precej hladno napram domači glasbeni in dramatični produkciji in en del občinstva je to še vedno. Časih je bilo tudi vodstvo dramatičnega društva vse prej kakor naklonjeno domačim delom in če se ne motimo, se ena Cankarjeva drama še do danes ni uprizorila, dasi je izšla že pred več leti...

Ker se je izkazalo, da se vzlio hladnosti enega dela občinstva dajo z izvirnimi deli napravljati prav lepe kupčije — z Govekarjevimi igrami

»Thesaurus logarithmorum completus« je delo Slovenca Vega.

Naizanimiveje pri tem pa je to, da je Vega po večem svoja dela pisal na raznih bojiščih. »Inter arma silent musae«, geniali Vega je pa delal v tem izjemo. Po rabil je vsak odmor, da, celo sredi žvižgajočih krogel, kakor smo videli v okopih pred Belgradom, je Vega nadaljeval svoja znanstvena dela. V predgovoru svojega dela »Tabulae logarithmico-trigonometricae«, kjer govori o težavah, s katerimi se mu je bilo boriti, da je dobil založnika za svoja dela, piše med drugim: Svoj priročni logaritmik sem izvil v Alsacii l. 1793., popolno zbirko večjih logaritmikotrigonometričnih tabel leta 1794 v Mannheimu, (torej oboje na bojišču proti Francozom) in ta predgovor, pravi dalje, pišem na potu v zimsko stanovišče po znamenitem obleganju trdnjave Kehl. Njegove zasluge na znanstvenem polju so priznale mnoge učene družbe in ga imenovala svojim članom.

Vega je živo ljubil svojo ožjo domovino, dokazal je to posebno s tem, da je svoja dela podaril kranjskim stanovom in jim en del izrecno posvetil s pismom, v katerem se hvali ležno spominja svoje ljubljene domovine. Kranjski stanovci so ga sprejeli kakor člana med se.

L. 1802. avanziral je za podpolkovnika. Toda Vega ni bilo sojeno dolgo uživati sadov svojega uma in truda ter svojih junaških dejanj, ni mu bilo sojeno, še dalje se odlikovati na znanstvenem in nabirati si še dalje laurik na bojnem polju. L. 1802. je žaloval Dunaj, ko se je razširila vest, da je Vega našel smrt v valovih Donave, še le 48 let star. Mislilo se je sprva na samomor, a dognano je, da je bil žrtva zavratnega napada. Storičec ga je oropal in pahnil odčega čez neki most v Donavo.

To so samo nekateri podatki iz sicer kratkega, a slavnega in plodovitega življenja močnega, porojenega od preprosti slovenskih staršev. Studiral je Vega v pomurju in v bedi. Stopil je kakor prostak v vojake; a že po enem letu službe je postal že častir, dosegel je stopnjo podpolkovnika, a da mu je bilo sojeno dalje živeti, ni dvojbe, da bi bil dosegel najvišje vojaške stopnje. Kakor znanstvenik je bil pripoznan od celega sveta in odlikovan od številnih kranjskih družb. Sprejet je bil med kranjske deželne stanovce in od cesarja povzdignjen v baronski stan. To je črta razmeroma kratkega življenja Vegovega.

Kakor učenjak je Vega eden izmed mnogih, katere daje mali slovenski narod velikemu nemškemu sosedu in kateri jih tako rad reklamuje za svoje učence. Vega je poleg nešteti drugih živ dokaz, da v slovenskem narodu se nahajajo duševne sile, katere prodirajo na površje in si priborijo veljavo v kljub najneugodnejšim razmeram, s katerimi se jim je boriti. Slovenski narod je mal po številu, po nadarjenosti in duševnih virih je velik narod. Zgodovina nam kaže male narode, kateri so si priborili tako v znanstvu, na bojnem polju, v umetnosti in sploh v vsej kulturi prvenstvo.

Slovenski narod, sedaj tlačan svojih mogočnih sosedov, ne potrebuje drugega, kakor da se prosto razvija. On potrebuje učilišče in to

od najnižjih do najvišjih in ne bode mu treba oddajati svojih velemov sosednim, a kulturo nasičenim narodom, slovenski učenjaki bodo dičili naša učilišča in Slovenci bodo tekmovali s drugimi narodi s uma svetlim mečem za vse, kar je veliko in lepo. Za to nam je dokaz velem, čigar spominu se danes klanjamo — Juri Vega. — Slava njegovemu spominu!

Vzpored pri Vegovi slavnosti je bil v dveh delih. Prvi del so izvrševali: Slovenski moški in mešani zbor pod vodstvom pevovodje »Zvezde«, gosp. magistratnega revidenta Vinko Krušiča, operna pevka gospica Marijanica Zmerlikarjeva, I. jugoslovanski godbeni kvartet (gg. Karol Jeraj, C. Höne, člana orkestra c. kr. dvorne opere, cand. mech. M. Lenarčič, in cand. art. S. Santel, solist Janko Jež, član akad. družva »Save« in v dvespev gg. Janko Jež in Vinko Krušič ml., član »Zvezde« in mag. uradnik, slednjič solist na gosli gosp. Karol Jeraj. Razen enega sodelovalca C. Höneto so bili vsi sami Slovenci. V mešanem zboru sodelovali so vrle Slovenci in Hrvatica gospica Herma Vahčić. — Drugi del koncerta je proizvajala, vojaška godba bos. here. pešpolka štev. 4 pod vodstvom kapelnika g. Pavla Polkovnik Fr. Frisch pl. Falkenklan je dovolil, da je godba pri Vegovi slavnosti brezplačno igrala, za kar mu bodi iskrena hvala! Koncert je v umetniškem oziru popolnoma uspel. Tudi v gmotnem oziru se ne bo pritoževati. O Vegovi 150letnici na Dunaju so poročali najuglednejši dunajski listi, kakor »Wiener Zeitung«, »Fremdenblatt«, »Vaterland«, »Deutsches Volksblatt«, »Wiener Journal«, »Zeit« in drugi.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 30. marca.

— Blamirani „Slovenec“.

Človek ima lahko vse mogoče čeznaravne oblasti, je lahko namestnik stvarnikov in veliko več kot vsi nebeški angelji, pri tem pa vendar prav otročji in neveden. To se vidi pri duhovnikih okrog »Slovenca«. Če sliši jo ime dr. Tavčarja, se jim kar možgani »kravljajo«, tako, da izgube vsako preudarnost. In tedaj se redno pokaže njih velika nevednost. To smo videli povodom nezaupnice ministru Witteku. Pojasnili smo vzroke, ki so napotili dr. Tavčarja, da ni glasoval za nezaupnico, ki jo je predlagal socialni-demokrat dr. Ellenbogen. Vzroki so popolnoma stvarni in v kolikor se duje, se celo klerikalni poslanci z njimi strinjajo. Toda »Slovenec« je čital nekaj v graški »Tagespost« in Čehi niso zadovoljni z glasovanjem dr. Tavčarja in ne da bi se kaj informiral, je hitro skrpucal notičico o tej češki ogorčenosti. In s tem se je ujel in se temeljito blamiral. Dr. Tavčar se je namreč glede svojega glasovanja o nezaupnici pred domeni s svojim klubom in s Čehi in je dogovorno s Čehi in s klubom oddal prazen listek, kakor je v vseh parlamentih običaj, da se poslanec, ako neče ne pro ne contra glasovati, absentira. Kar je »Slovenec« pisal, so zgolj duhovske fantazije na besedilo, ki ga je složila

graška »Tagespost«. Ali se bodo Čehi smejali tej »Slovenčev« blamaži.

— Bojkot na Jesenicah.

Prejeli smo naslednji dopis: Slavno uredništvo! Oziraje se na članek v Vašem cenjenem listu št. 71 s dne 28. marca 1905: »Bojkot na Jesenicah« Vas prosim za prijazni vsprejem popravka, da meni o prepovedi dobave lesa za tovarno, odnosno vožnje gg. Luki Bizjaku, Ivanu Ferjanu, Josipu Markežu in J. Vovku ni čisto nič znano. Ta članek presenečil me je tembolj, ker nikdar ne pripušdam, da bi se na kupčijsko razmerje vplivalo iz političnih nagibov in ker radi takih gotovo nisem še nikogar oškodil, kar je pač znano. Dotični lesotroci, kateri me znajo vedno najti, meni do sedaj še niso enakega naznanili, v sled česar tudi resno dvomim, da bi bil kaki podrejen mi organ kaj takega vkrenil, kar bi utegnilo dati povod omenjenemu članku. — Sava, dne 29. sušca 1905. Karol Luckmann.

— Odgovor na to prepuščamo svojemu poročevalcu z Jesenic.

— „Društvo slovenskih književnikov in časnikarjev“.

Ker je društveni odbor svojo nalogo, da našim razmeram primerno predruči svoja pravila, že izvršil, sklicuje na sredo dne 5. aprila ob 8. uri zvečer v »Narodni Dom« izreden občni zbor s tem le dnevnim redom: 1. Poročilo o spremembi pravil; 2. volitev: a) predsednika; b) 9 odbornikov in 3 namestnikov; c) nadzorstva (3 člani) in 3 častnega sodišča (5 članov); 3. določitve vpisnine in članarine; 4. event. predlogi. Vsi pisatelji in časnikarji, ki se že pristopili društvu, kakor tudi tisti, ki še nameravajo vstopiti, se nujno pozivljajo, da se zanesljivo udeležijo tega zborovanja. Pravila se dobe zadnje dni pred zborovanjem pri društvenem odboru. Pripomnja se, da lahko v društvo vstopijo tudi dame. Tisti gospodje in dame, ki nameravajo pristopiti društvu, se naj nemudoma javijo odboru. Ker nam doslej ni bilo mogoče radi nedostajanja časa poslati drugim slovenskim listom društvenih obvestil, prosimo uredništva slovenskih listov, da to notico ponatisnejo!

— Najvišje priznanje. Cesar je povodom 25letnega obstoja c. kr. centralne komisije za raziskovanje in vzdrževanje umetnih in zgodovinskih spomenikov profesorju na c. kr. višji realki v Ljubljani, g. ces. svetniku Ivanu Franketu, izrekel najvišje priznanje.

— Odlikovanje. Orožnik titularni postajevodja Martin Mihevc v Ljubljani je dobil v priznanje za junaško rešitev neke ženske iz ognja pohvalno spričevalo in remuneracijo.

— Učiteljska vest. Provi zorični učitelj na ljudski šoli v Kamniku, g. Fran Bratož, je imenovan provizoričnim učiteljem v Pišecah pri Brežicah.

sezona. Sveda je tudi za naštudiranje teh oper bilo treba mnogo časa in je dvomljivo, če bi se ne bilo doslo večjih uspehov s tem, da bi se bila raje nastudirala še kaka popolnoma nova opera. Z letošnjimi močmi bi se bila n. pr. lahko prav lepo dala vprizoriti Goldmarkova opera »Saba kraljica« ali Saint-Saënsova opera »Samson in Delila«, v katerih bi bil brilant g. Orželski ali »Don Juan«, kjer bi imel posebno gospod Ouřednik krasno partijo, ali »Vesele žene Windsorске« ali Dvořákova opera »Čert a kača«. »Poljuba« je gotovo prekrasna opera, a naštudiranje je veljalo ravno toliko truda in časa, kakor naštudiranje kake povsem nove opere in vendar se ni opravilo s »Poljubom« niti od daleč toliko, kakor bi se bilo opravilo s kakim novim delom. Naše mnenje je, da se že da v sezoni troje novih oper spraviti na oder.

Izrekamo to sveda le kot željo. Ker je namreč občinstvo vedno eno in isto, se sčasoma naveliča opere, ki jo je že večkrat v prejšnjih sezonah slišalo, in želi nekoliko več sprememb v opernem repertoarju.

— Repertoar slovenskega gledališča. Danes zvečer poje se kot poslednja operna predstava v ti sezoni v drugi in poslednji Smetanova svetovnoslavna komična opera: »Prodana nevesta«. Ker se prihodnja sezona ta opera vsekakor ne bode vprizorila, ter se bode morala za dalj časa odstaviti z repertoarja je danes poslednji prilika slišati še enkrat to melodijozno delo slavnega češkega skladatelja. Predstava vrši se izven abonementa, za ložne posestnike na »par«. — V soboto, dne 1. aprila vprizori se kot benefica vsega dramskega občinstva druga slovenskem odru nova izvorna narodna igra »Testament«, ki jo je po Kersnikovem romanu spisal Otokar Klas in ki se je zadnjo nedeljo z velikim uspehom prvič predstavljala na slovenskem odru.

— Benefica dramskega občinstva. Opozarjamo novič na benefico dramskega občinstva, ki bo to soboto. Uprizori se pri premijeri tako lepo uspešna narodna igra »Testament«. Ker je bilo pri prvi uprizoritvi vse polno gledališkega občinstva v Tratu, ne dvomimo, da bo predstava kar najštevilnejše obiskana. Kdor ni videl »Testamenta«, temu toplo priporočamo, da si ogleda predstavo, ne le ker s tem nekaj stori za dramsko osebje, nego tudi, ker je igra v resnici zanimivo, dobro delo in vredna, da si jo vsakdo ogleda.

— »Splošno slovensko žensko društvo« javlja svojim cenjenim članicam, da je knjižnica že popolnoma urejena po najboljšem sistemu ter da društvo tiskati prav v kratkem kataloge vseh knjig. Ker prihaja ob nedeljah prav malo članic po knjige, je določil odbor, da bo odprta odslej knjižnica ob nedeljskih od 6—8. zvečer ter ob četrkih od 6—8. zvečer, torej ni več ob nedeljah. »Splošno slovensko žensko društvo« si pridobiva čimdalje več simpatij, glavna njegova privlačna moč je prelepa, begata in izbrana knjižnica, ki nadomestuje za sedaj ljudsko knjižnico. Naj bi je ne bilo zavedne Slovenke, ki bi ne bila članica »Splošnega slovenskega ženskega društva«!

— Odhodnico so ljubljanski prijatelji priredili dne 24. t. m. gosp. Avg. Drukarju, notarju v Gornjem gradu. Odhodnica, pri kateri je bila izrečena marsikaka krepka slovanska beseda, je pokazala, koliko simpatij uživa g. Drukar v Ljubljani. Gornjemu gradu je res čestitati, da je dobil takega notarja.

— Afera kadetnega golenca Malitscha, na katero je že ves svet pozabil in jo smatral za pokopano, pride vendar pred sodišče. Na občno začetnje je drž. pravdnikstvo dvignilo obtožbo proti dvema visokošolcem in bo obravnava meseca maja.

— Akademija. V nedeljo 2. aprila t. l. nadaljuje g. dr. Robida svoje predavanje »o higieni«. — V soboto predava g. dr. Drag. Lončar v Kranju »o delavskem vprašanju«. — Jutri, v petek, dne 31. t. m. ob 8½. zvečer je redna odbo-rova seja.

— Na vadbnišah tukajšnjih učiteljskih se pouk v 1., 2. in 3. razredu za sedaj še ne začne. Kdaj se uk prične, se naznani pravočasno.

— Dirlališka zadruga odaje tudi letos v najem tennis-prostore. Zglasiti se je pri gospodu dr. Ravniharju.

— »Društveni godbi ljubljanski« darovala je slavna »Glavna slovenska hranilnica in posojilnica v Ljubljani« valed sklepa občnega zbora znesek 50 K; nadalje se je nabral za godbo pri odhodnici gospoda notarja Drukarja znesek 25 K. — Bodi izrečena vsem blagim darovalcem iskrena zahvala!

— Pomočniki občni zbor zadruge krojačev, krznarjev, rokovičarjev itd. se bo vršil v nedeljo, dne 2. aprila t. l., ob polu 10 uri dopoldne v dvorani »Katoliškega doma«.

— Iz Borovnice se nam do-dalno poroča o požaru na Dolu, da so okoliščine dokazale, da ponesre-ženi mlinar požiga ni zakrivil; sum se je obrnil na druge osebe, kate-rim bode pa slobno dejanje težko dokazati.

— Politično društvo »Jed-nakopravnost« v Idriji priredi v nedeljo dne 2. mal. travna ob 9. uri dopoldne v pivarni pri »Črnem orlu« javen ljudski shod s sporedom: 1.) Idrijske žolske razmere in 2.) ob-sirukoja v deželnem zboru kranjsk-em in mesto Idrija.

— Dramatično društvo v Idriji je pri seji 22. t. m. zvolilo v novi odbor sledeče gospode, ozir. gospe in gospodične: F. Vidic kot načelnik; Marija Reisner, Rozalija

Vidmar, Julij Novak in Josip Reisner kot odborniki. Še aprila se priredita igri »Brat Martin« in Ganglov »Sine«.

— Dijaki mestne realke v Idriji so priredili v soboto 25. t. m. v realčni telovadnici pod vodstvom g. učitelja Engelberta Gangla koncert na korist podpornemu društvu za idrijske realce. Ta koncert je v letošnjem letu že drugi in priča o izredni marljivosti g. Gangla in gg. sodelovalcev. Uvodna točka koncertu je bila korač-nica iz B. Smetanove opere »Prodana nevesta«, kojoj je dijaški orkester (16 gospodov) pod vodstvom četrtšolca Zorko Prelovca prav izborno prednašal. Nato je moški zbor zapel v popolno zadovoljstvo tri pesmi: Volaričovo »Slovo«, narodno »Že rožice cvetijo« in J. Aljažovo »Ujeteja pičica tožba.« Vse tri pesmi so se docela posrečile in doprinesle dokaz za dobro izvežban in siguren nastop, kakor tudi za lep gla-sovni material gg. pevcev. Temu je sledil od neznanega skladatelja sestav-ljen tretci za gosli, piščal in kitaro, katerega so proizvajali gg. dijaki Trošt, Dežela in Prelovec in se v tem prav posebno odlikovali. Pripomimo pa lahko, ne da bi hoteli s tem količ-kaj zmanjšati lep uspeh treteta, da niso bila za tretci izbrana glasbila, ki bi se družila v lepo harmonijo. Največje za-nimanje in odobravanje, to pa opravi-čeno, je dosegla 4. točka: Vlassak: »Slovanski ciklamni«, proizvajani od orkestra. Tu je skladatelj z nepravim imenom zbral v šopek najlepše ciklamne na slovanskem glasbenem polju, tako na umetnem, kakor narodnem. Zelo srečno in dobro so bili izpeljani pre-hedi iz enega v drug motiv, in priznati treba, da se za psevdonimom skriva nadarjen skladatelj-začetnik. Nato je dijaški mešan zbor zapel dva mešana zbora, Ipavčev »Leži polje ravno« in narodno »Bratej, veseli vsi!« Ob-čudovati je vztrajnost gosp. pevovodja Gangla, ker vezbanja mešanega zbora vzpričo nežne mladosti gg. pevcev pač ni lahko delo in potreba velikanke potrpežljivosti in veselja, da se omogoči zboru siguren nastop. Svetovali bi g. pevovodji, naj začenja s takimi pevci z lažjimi narodnimi pesmimi. Ipavčev zbor: »Leži polje ravno« je za tako mlade moči vsakakor pretežka skladba, ki zahteva izurjenih pevcev. Vendar sta bila zbora zapeta brez večje hihe in v splošno zadovoljnost občinstva, ravno tako tudi »Po jezeru« s spre-meljevanjem orkestra. Končno je orkester igral Parmovo koračnico: »Mladi vojaki« in žel obilo pohvale od občinstva. S tem je bil lepo uspeh koncert končan gotovo v veliko zadovoljnost tako pri-rediteljev, kakor tudi posetnikov. Pou-darjati nam je treba še z veseljem, da so si dijaki v kratkem času ustanovili tako močan orkester, kateremu je vodja četrtšolac g. Zorko Prelovec in le ta ima zasluge, da isti tako hitro napre-duje. Omeniti treba še, da je imenovan gospod dirigent s finim in sigurnim na-stopom, saj ga njegova nadarjenost in ljubezen do glasbe v to najboljše upo-sobila. Koncert je bil dobro obiskan, a če se upošteva dobrodelen namen in lep umetniški užitek, premale. Žalostno je pač dejstvo, da imamo v Idriji ob-činstvo, tudi med takozvano inteligenco, ki poseča predstave kakega cirkusa, v dobrodelne namene prirejenih priredb pa se ne udeležuje. Izmed mnogih češ-kih uradnikov nismo zapazili niti enega, pač pa je prišel edini tukaj bi-vajoči češki obitnik. Izgovor, da je lep popoldan, naj vendar ne velja ob takih prilikah. Vstopnina pa je tudi tako ba-gatelna, da jo zmore vsak. Takih kon-certov bi se moral udeležati vsakdo, saj se s tem povečava veselje priredi-teljev do dela v lep namen. Onim pri-jateljem podpornega društva, ki se vpo-slahi vstopnino, bodi iskrena zahvala. Prireditelje ob izrazu imenitne pohvale in zahvale pa prosimo, da nam v krat-kem zopet prirede kaj tako lepega.

— Gospodarstvo okraj-nega zastopa v Konjicah na Stajerskem. Pri shodu okrajnega zastopa v Konjicah dne 21. t. m. se je poročalo, da je prišlo v okrajni za-stop od okrajne hranilnice v Konjicah za leto 1903. 3900 K, da pa je samo 2000 K ostalo v blagajni, medtem ko se je ostalih 1900 K razdelilo požarnim brambam v Konjicah in Ločah, trgu v Konjicah, »Studenten-heim-u« v Mari-boru in nemški St. Lenartski posojilnici za katastrofo, ki jo je zadela vled po-neverjenja Mravlagovega. Okrajni za-stop konjiški nima ali pa noče imeti smisla za interese svojega okrajja. Ta okraj stoji na silno šibkih nogah, ima na vseh straneh dolgove — predvsem za lokalno železnico Polčane—Konjice, kjer znašajo zaostanki z obrestmi vred že 60.000 K — pri tem pa se daruje denar v svrhe, ki nimajo z interesi konjiškega okrajja nič opraviti. Vzrok temu je, da sede v okrajnem zastopu Nemci, ki s slovenskimi groši po svoje razpolagajo in podpirajo zloglasno St. Lenartsko posojilnico in nemški Studentenheim v Mariboru. Na pa upravljajo ti močje tudi hranilnico ime-nitno, vidi se iz tega, da je imela ta čistega dobička 5252 K 97 v., relikvijah stroškov pa 6020 K 71 v. Gospodje se

je gledališče gotovo vedno zaslužilo kot z vsako drugo še tako svetovno slavno igro — je upati, da se bo v prihodnje poave čevaladomači produk-ciji največja pozornost in tudi neko-ličeno — ljubezni. Le tako se da pospeševati izvorna domača umetnost, le na ta način bo slovensko gleda-lišče tudi res nacionalno gledališče.

Pri vsem tem bo sveda tuje-rodu produkcija igrala na našem odru veliko in važno vlogo. Naše gledališče ima nalogo, da nas sezna-hja z najiminentnejšimi deli svetovne dramatične in glasbene umetnosti. Deloma je tudi izpolnjuje. V vsaki sezoni se uprizori nekaj novih zna-menitih del, a vendar moramo reči, da bi bilo glede repertoarja lahko marsikaj na boljsem.

Pri nas se zdaj goji opera in drama, med tem ko se le izjemoma kdaj uprizori kaka opereta. Občinstvo ljubi opereto in »Cigan-baron« ter »Dijak-prosjak« sta gledališču gotovo ved nesla kakor marsikaj velika opera, ali vzlic temu najbrže še ne-kaj časa ne bomo prišli do tega, da bi se redno gojila tudi opereta, nego bomo ostali pri operi in drami.

Glede opere ni treba dosti govoriti. Vsi vemo, da je kvaliteta naše opere odvisna edinole od finančnih sredstev, ki so sanjo na raspolaganje. »Kein Gold keine Schweitzer«. Ku bi imeli dovolj denarja, bi lahko naša opera tekmovala z dunajsko, a ker ga ni, se moramo zadovoljiti s tem, kar imamo. Letos je imelo gle-dališko vodstvo pri angažiranju moči srečo. Razen ene pevke (ki se n. pr. kvarteta v Onjeginu ni mogla nau-čiti, tako da je na odru samo usta odpirala in zapirala, njeno partijo pa je v dotičnem kvartetu pela druga pevka), smo imeli prav dobre operne moči. Gospa Skalova in gospd. Stol-zova, gg. Orželski in Ouřednik so moči, s katerimi se da lepo delati in še bomo imeli take moči tudi pri-hodnje leto, bomo gotovo zadovoljni ker za ta sredstva, ki so na raspo-laganje, bi bilo težko dobiti kaj boljega.

Kar se tiče opernega repertoarja, moramo konstatirati, da se je letos upri-zorilo samo dvoje del, ki jih še nismo videli na slovenskem odru, namreč »Eugenote« in »Dijak-prosjak«, ostale opere smo videli že v prejšnjih

dajo pač dobro plačevati za svoj iz-
boren trud!

— **Učiteljsko društvo za
ptujski okraj** bo zborovalo v
četrtek, dne 6. aprila t. l. v okoliš-
li. Poleg važnih točk strokovnega
in stanovskega značaja je na dnevnem
redu tudi predavanje gosp. dr.
Komljanca o najnovejšem sloven-
skem pesništvu.

— **Aretiran požigalec.** An-
ton Zorko iz Moravcev pri Ljuto-
meru je bil obdolžen, da je zažgal.
Pred aretacijo je ubežal. V Ptuju pa
se je posrečilo nekemu orožniku, da
ga je prijel in izročil sodišču.

— **Častne svetinje** so do
bili na Goriškem učiteljski gg: T. Jug
v Solkanu, A. Poniz v Ribembergu
in Iv. Benko v Sovodnjah od na-
menstništva za 40letno zvesto službo-
vanje.

— **Goriški peki** prete s štraj-
kom. Te dni so predložili gospodar-
jem spomenico, v kateri zahtevajo,
da se razdeli pekarske pomočnike v
tri kategorije po 32, 28 in 24 K na
teden; prostori, kjer se dela kruh,
naj bodo čisti in zdravi, vsi delavci
morajo imeti po en dan na teden
presto. Ako gospodarji ne odgovore
do 1. aprila t. l., začne se ta dan
splošen štrajk.

— **Tržaška podružnica
Slov. planinskega društva**
priredi svojim članom in njih rodbi-
nam svoj I. celodnevni spomladni
izlet na Trstelj v nedeljo, dne 2. aprila
t. l., in svoj II. popoldanski spo-
mladni izlet v Klanec pa v nedeljo,
dne 9. aprila t. l.

— **Žganja do smrti** napil
se je v Trstu posestnik Jakob Sol-
tar, ki je imel svojo žganjarnico.
Domači prepri so ga pripravili do
tega, da ga cel teden ni bilo domu
in popival dan na dan žganje, ki ga
je vključil zdravniški pomoči spravilo
v grob.

— **Izpred porotnega so-
dišča v Trstu.** 3. decembra pr. l.
je bil pred tržaškim porotnim sodi-
ščem obsojen 36letni delavec Anton
Kocjančič na 4 leta ječe, ker je
bil obtožen, da je 18. oktobra l. l. z
nožem sunil nekakega Gismondija, mu
prerezal srčno žilo, da je Gismondi
vsled izkrvavljenja umrl. Obtoženec
zagovornik dr. Savo je izpovedal ni-
slošno pritožbo, kateri je ugodil ka-
sacijski sodni dvor. Predčerašnjim
se je vršila nova obravnava, a je bil
Kocjančič zopet obsojen, in sicer na
3½ leta težke ječe.

— **„Ves“ na Dunaju** pri-
redi dne 1. aprila ob 8 uri zvečer
v restavraciji Richter (III. Rennweg
3) svoj drugi občni zbor petega te-
čaja. Na tem zborovanju bo preda-
val g. Ante Gaber o hrvaški umet-
nosti v Belgradu.

— **Izpred sodišča.** Kazenske
obravnave pri tukajšnjem deželnem
sodišču. 1. France Bole, 46 let stari
podobar v Kočah, je meseca novem-
bra lanskega leta v krčmi Janeza
„Abca grozil, da mora Kočanom po-
žgati in jih pobiti. Isti dan se je s
tem krčmarjem sprl, in da ni oro-
žnik v hišo stopil, gotovo bi bilo prišlo
do pretepa. Zato je pa prejel Šabec
od Bileta pretilno pismo, v katerem
mu je zagrozil, da ga bo zmel, da
bode vedel, kako Bole melje. Bole
je bil že zaradi hudodelstva ropar-
skega umora na smrt obsojen, katere
kazen se mu je v 20 letno težko
ječo spremenila. To kazen je prestal
leta 1898. Ni čuda, da so se ga Ko-
čani po takem groženju silno bali.
Obsojen je bil na 13 mesecev težke
ječe. — 2. Miha Leskovšek, delavec
na Hrušici, in njegov tovariš France
Trobec sta Janeza Mačka na Hru-
šici v prepiru napadla, Leskovšek ga
je udaril s tunelsko svetilko tako
močno po glavi, da se je ta nezave-
sten sgrudil, potem sta ga še na tleh
ležečega tepla. Leskovšek je bil ob-
sojen na 3 mesece težke ječe, Trobec pa
na 6 tednov ječe. — 3. Janez Ma-
rinko, duinar na Vrhniki, je bil za-
radi hudodelstva oskrumbe, storjene
na 8 let stari deklici Antoniji Istenič
obsojen na 8 tednov težke ječe. — 4.
Janez in Martin Urankar, delavca
iz Beča pri Kamniku doma, sta kakor
amo že svojedčasno obirno poročali,
na Gameljnih ukradla iz nezaklenje-
nega hleva kravo Janeza Peterlina.
Obsojena sta bila vsak na 4 mesece
težke ječe.

— **Glas iz občinstva.** Piše
se nam: Policijski red za stolno mesto
Ljubljana ne velja menda samo za
posamezne osebe, ampak za skupno
prebivalstvo. Po »Zvezdici« in »Židov-
skih ulicah« se tedaj ne sme nihče
voziti s kolesom, najsihodi že »boljši«
ali slabši, uniformiran ali civilni vo-
zač, kar se naj upošteva glede na
varnost sprehajajočega se občinstva.

— **Dobrota je sirota.** K to-
zadevni večerajnji notici se nas na-
prosi pojasniti, da ni dala Pangrčeva
hranilnice knjižice Moharju, ampak
Adolfu Perkotu in da ima zadnji z
njo ljubavno razmerje.

— **Wlom.** Dne 23. t. m. so ta-
tovi vlomili v župnišče v Komendi

in ukradli župniku Martinu Poču iz
pisalne mise 20 K 60 vin. denarja,
zlate ošale in nož. Nepoklicanih go-
stov se niso dobili.

— **Tatvina v deželni bol-
nišnici.** Danes ponoči je neznan tat
strel šipo pri oknu neke šrambe za
žimnice v deželni bolnišnici, slesel v
šrambo, tam razparal žimnice in
pokradel za 40 K žime. Ko jo je
zmatal iz šrambe, je zopet slesel
skozi strto okno ven in žimo odnesel.

— **Aretovan** je bil po oro-
žništvu samski ključavničarski pomoč-
nik Matija Pogačnik iz Kroke, ki je
sumljiv, da je pred nekaj časom po-
kradel v gradu g. barona Codelija
mnogo obleke in je bil vsled tega
policijsko preganjan. Oddali so ga o.
kr. deželnemu sodišču v zapor.

— **Delavsko gibanje.** Včeraj
se je odpeljalo z južnega kolodvora
v Ameriko 20 Slovencev in 85 Ma-
cedoncev, najraj pa je prišlo 40 Sloven-
cev in Hrvatov. — V Heb je šlo 90,
v Meran 100, v Inmost pa 80 Hrva-
tov. Na Jesenice je šlo 40 Macedon-
cev, v Hrušico 30 Ogrrov, na Dunaj
25 Kočevarjev in 100 Lahov, v Ko-
čevje 40 Lahov, v Ljubljani pa je
ostalo 70 Lahov. Iz Jesenice je prišlo
40 Lahov in 30 Macedoncev.

— **Izgubila** je gđ. Mela Pe-
trneljeva denarnico, v kateri je imela
17 K denarja.

— **Tedenski izkaz o zdrav-
stvenem stanju** mestne občine ljub-
ljanske od 19. do 25. marca 1905.
Stavilo novorojencev 20 (== 27,71 %),
mrtvorojencev 2, umrlih 23 (== 30,86 %),
med njimi je umrl za vrtico 1, za
jetiko 6, za vnetjem soplinih orga-
nov 2, vsled mrtvice 1, za različ-
nimi boleznimi 13. Med njimi je bilo
tujcev 17 (== 73,9 %), iz zavodov 17
(== 73,9 %). Za infekcijskimi bole-
znimi, in sicer so zboleli za ošpicami
24, za škariatice 2, za tifusom 1
oseba.

— **Hrvaške novice.** Svoj
dom si gradi v Zagrebu društvo hr-
vaških črkostavcev in tiskarjev. —
Čudna naredba. Okrajni upravitelj
v Našicah je izdal v okrožnici tajno
odredbo vsem občinskim uradnikom,
da izvenslužbeno ne smejo obče-
vati z davčnimi uradniki, ker jih zadnji za-
peljujejo k pijančenju, kar se po-
sebe dogaja pri mesečnem oddajanju
drž. davkov. Takrat se občinski urad-
niki tako opijejo, da se opotekajo od
jarka do jarka, rjovejo kakor divji,
odpirajo po policijski uri z nasiljem
gostilne ter prisilijo krčmarje, da jim
dajo pijače. — Proti tako obdolžitvi
hočejo davčni uradniki skupno pro-
testovati. — Akademski senat v
Zagrebu ni hotel potrditi pravil
„kluba hrv. vsenčilišnikov-Židov“ ter
se klub mora razpustiti. — Štiri po-
licije so napadli v Spljetu mladeniči
naborniki, jim iztrgali tovariša, ki so
ga bili policiji aretovali ter policaje
hudo pretepli.

— **Restavracijo** oddaja v
zakup »Društvo plitvskih jezer« v
svojem hotelu s 1. majem t. l. Po-
nudbe društvu v Zagreb do 10. aprila
1905.

— **Najnovejša novice.** —
Povod ameriško-španski vojni
pojasnjen. V New Yorku so obso-
dili te dni nekakega Rousseaua, ki je obenem
izpovedal, da je bil on, ki je razstrelil
ameriško vojno ladjo „Maine“, vsled
česar je nastala vojna s Španijo, ker
so bili v Ameriki uverjeni, da so jim
to storili Španci. Rousseau je ameriško
ladjo v temi po pomoti razstrelil; ku-
banski vstaši so ga namreč bili najeli,
naj bi razdjal španske vojne ladje v
isti luki.

— **Nevarno mednarodno ta-
tinsko društvo** so prijeli v Nici.
Načeloval je družbi Tržačan Cesare
Vella.

— **Umrli** je v Pragi bivši de-
želni odbornik dvorni svetnik pl. Pra-
žak. Pokojnik je bil profesor na če-
škem vseučilišču.

— **Bivši srbski ministrski
predsednik** dr. Vladan Georgie-
vič, ki je od poroke kralja Aleksandra
s kraljico Drago bival v inozemstvu,
se je sedaj vrnil v domovino.

— **Špiritistična sleparija.**
Newyorška policija ima silno veliko
opraviti s špiritistično sleparijo, ki se
je zadnji čas lotila skoraj vseh družab-
nih stanov. Posebno neki ženski se na
povelje prikazujejo duhovi, ki ji dajejo
različne svete, kje bi se najbolje in
najvarneje denar naložil. Ko pa je
bila ta ženska pred kratkim spet z du-
hovi v zvezi, stopili so v njeno sobo
detektivi, ki so prekinili tajnstveni po-
menek. Tudi duha so dobili, ki je bil
pa čez dva centa težek in oblečen v
fosforescirano obleko in imel vsakr-
šne priprave za proizvajanje prikazni duhov.
Precej nežen duh je moral biti, da je
tehtal dva centa!

— **Policijski uradnik za-
ščitnik nezvestobe v zakonu.**
Seveda je tako galantna policija le v
Parizu. Tam je nedavno na vse zgo-
da pribežala mlada gospa na policijski
komisarjat z vzklikom: »Pomagaj-
te, ubiti me hoče!« — In res je

takoj sa njo planil v sobo njen mož
z velikim nožem v roki, ki so mu
ga brž odvzeli. Mož je kričal: »Vse
skupaj ti nič ne pomaga, ker ubil te
bom vendarle!« Povedal je komisarju,
da mu je žena celo noč isotala z
doma ter se šele sedaj s jutraj vrnila.
»Toda gospod komisar, je pripom-
nila zbegana žena ter zrla komisarja
že vnaprej hvaležno saljubljena, »po-
trdite mu vendar mojo nedolžnost,
saj vendar veste, da sem bila pomo-
toma aretovana ter sem morala pre-
biti noč tukaj na stražnici.« Komisar
se je le trenutek obotavljal, potem
ga je pa obvladalo človeško sočutje
ter je prikal rekoč: »Ah, tako, vi
ste gospa?« — »Seveda, gospa
L.«, mu je priskočila rešena žena na
pomoč. In mož je zdrknil pred svojo
ženo na kolena ter jo je tisočkrat
prosil odpuščanja za tako grdo sum-
niženje. In zakonska sta odšla ginjena
roko v roki.

— **Rana ura zlata ura.** Neki
angleški zdravnik ne verjame, da bi
bil ta pogovor resničen in trdi, da
je zgodno vstajanje zlasti za meščane
škodljivo. Teorija, da solnce okrepe-
valno vpliva v jutranjih urah, ter da
ptice pod nebom in živalce po polju
razveseljujejo zgodnjega sprehajalca,
ne pride nič v poštev. Fiziološki
poskusi kažejo, da ne de človek
najbolje in najhitreje v jutranjih
urah, ampak okoli poldneva. Kdor
rad kmalu vstaja, ni to znamenje
krepkega značaja in telesne moči,
ampak rastoče starosti. Starejši ljudje
spe mnogo, toda ne dolgo. Ose, ki
hodi ob enajstih spet in vstaja ob 5.
ali 6. jutraj, ima svojega krepkega
in zdravega sina, ki do osmih leži,
za največjega lenuha. Če k uporabi
»healthy and wealthy« pride še drugi
pregovor, da naj mož spi šest, žen-
ska sedem in norec osem ur, na-
stane naziranje, ki lahko mladim
ljudem škoduje. Če so naši predniki
zgodaj vstajali, so hodili tudi zgodaj
spat. Sicer naj bi pa sedanjí rod ne
zametal preveč zgodnjega poha-
janja v posteljo.

— **Nevarnosti v življenju.**
Neki Američan svari: ne pij vode,
dobil bi legar; z mlekom se dobe
tuberkuli; juha provzroča angleško
bolezen; uživanje mesa dela človeka
apoplektičnega; z ostrigami se lahko
zastrupiš; zelenjava slabi organizem;
kava in čaj provzročata nervoznost;
kadi smodke, in nikoli se ne iznebiš
kroničnega katarja; pij vino, pa dobiš
protin. Da ostane človek potemtakem
zdrav, ne sme ničesar jesti, ničesar
piti in ne kaditi; in preden sploh
d hneš, storiš dobro, ako daš zrak
preiskati in sterilizirati.

— **Medvedka maščevala
svojega moža.** Blizu Ešada je
naletel graščinski logar Imbro Beneš
na medvedji par. Dočim je z dobro
pomerjenim strelom ubil samega,
je samica pobegla v goščavo. Tretji dan
je logar naletel na medvedko. Iz da-
ljeve 50 korakov je ustrelil po njej,
toda samo ranil jo je. Besna zver
skoči proti logarju, vrže ga na tla
ter ga strašno razmesari. Ljudje, ki
so iz bližine prišli k logarju na po-
moč, so našli le razkosano njegovo
truplo.

— **Telefonska in brzojavna
poročila.**

Dunaj 30. marca. V tiskov-
nem odseku je bila danes jako
zanimiva debata pri paragrafu,
ki določa, da je kolportaža pre-
povedana pred stanovanji članov
cesarske rodovine in pred cer-
kvami. Dr. Stransky je pred-
lagal, naj se prepove kolportaža
tudi po cerkvah, in je pojasnil,
kako škandalozno že zdaj duhov-
niki kolportirajo po cerkvah svoje
spise. Socialdemokrat Rieger se je
pridružil temu predlogu in ga raz-
tegnil, češ, da mora biti kolpor-
taža v cerkvi ali vsem dovoljena
ali vsem prepovedana. Klerikalci
se silno upirajo temu predlogu.

Dunaj 30. marca. Vojni mi-
nister Pitreich je danes z več
uradniki vojnega ministrstva od-
potoval v Pešto. da se udeleži po-
gajanj zastran narodnostnih
koncesij v armadi, ki jih
dovoli krona, da se naredi
konec ogrski krizi.

Budimpešta 30. marca. Kriza
se bliža svojemu koncu.
Ustanovi se koalicijsko mi-
nistrstvo, ker bo krona dovolila
nekatero narodnostne kon-
cesije v armadi. V tej zadevi je
bil poklican semkaj vojni minister
Pitreich, ki je bil že danes ob
dveh popoldne pri cesarju. Šef ge-
neralnega štaba fcm. Beck ni bil
poklican semkaj.

Budimpešta 30. marca. Misija
poslanika Szögyenyija je kon-
čana. Szögyenyi je krono prepričal,
da je mogoče sporazumljenje samo,
če vsaj deloma ugodí madjarskim
zahtevam glede armade. Krona se
je vdala in vsled tega je bilo lahko
pridobiti vse stranke za koali-
cijsko ministristvo Szögyenyi
je danes zapustil Budimpešto.

Budimpešta 30. marca. Kot
šef koalicijskega ministrstva je do-
ločen sedanji finančni minister
Lukacs, ki je bil v tej zadevi
že danes pri cesarju.

Berolin 30. marca. Pri Bis-
marckovi slavnosti v Darmstadtu
bi bil moral imeti slavnostni go-
vor znameniti zgodovinar Oucken
Komaj je začel govoriti, ga je za-
dela kap.

Rusko-japonska vojna.

London 30. marca. Japonci
nadaljujejo neumorno svoje prodi-
ranje proti severu Mandžurije z
očitnim namenom, da bi rusko
armado še enkrat zajeli in
obkolili. Rusi se umikajo v Sun-
garidolino in se bodo najbrž
koncentrirali pri Harbinu.

London 30. marca. Zatrjuje
se, da je Rusija že spročila Ja-
ponski negativne svoje pogoje, pod
katerimi je pripravljena skleniti
mir. Glavna pogoja sta: Rusija
ne odstopi nič svojega ozemlja in
ne plača nikake odškodnine.

Petrograd 30. marca. »Slovo«
poroča, da odide meseca aprila
nova rusko brodovje (četrto)
v Azijo.

Poslano*)

V pojasnilo napačnega mnenja
o položaju mizarjev moje tovarne
in raznih govoric, katere se širijo
povodom stavke, izjavim sledeče:

1. Plače delavcev — mizarjev
v moji tovarni so sledeče:

1 delavec K 4.—
8 delavcev „ 3.10—3.60
10 „ „ 3.—
23 „ „ 2.10—2.60
1 delavec „ 1.90 (ta je šele
začetnik).

Prispevek za zavarovanje
proti nezgodam plačam za delavce
iz svojega.

2. Vsakemu delavcu je prosto,
ostati v moji tovarni ali ne. —
Če je pa kdo 20 let pri eni in
isti firmi, je gotovo zadovoljen,
ker bi si nasprotno najbrž drugod
dela iskal.

3. K akordnemu delu se ni
noben delavec silil. — Prosto-
voljno in radi so prevzeli neka-
teri akordno delo, saj so zaslužili
do 6 kron na dan.

4. Zvedel sem, da nekateri
delavci hujskajo svoje tovariše,
naj ne prevzamejo akorda. —
Eden poslovođa mi je naznanil,
da so se delavci spoprijeli med
12—1 uro. Preiskoval sem zadevo
in dognal, da sta bila dva popol-
noma pijana v delavnici, 2 sta pa
bila v prostorih, kjer nimata ni-
česar iskati. — Pijana delavca
sta nadlegovala tako silno akord-
nega delavca, da naj pusti akordno
delo, da se je takončno dejansko
branil, nakar sta ga dva napadla
a ona dva, katera nista imela niče-
sar opraviti v teh prostorih, sta
jima priskočila na pomoč. K sreči
je slišal eden poslovođa vpitje,
tako je prišel in napravil red.

Glede na disciplino sem bil
primoran navedene 4 nemirneže
tako odslavit.

5. Delavnica je bila dosedaj
vedno ves dan odprta. — Od se-
daj naprej sem odredil iz gotovih
vzrokov, da bo od 12—1 ure za-
prta, kakor je to tudi v vseh to-
varnah vpeljana.

6. G. obrtni nadzornik ni
našel nobenega povoda posredovati.

Ljubljana, 30. marca 1905.

Arhitekt Ivan Mathian
c. in kr. dvorni založnik.

*) Za vsebino tega spisa je uredništvo
odgovorno le toliko, kolikor določa zakon.

Franc Jožefova grenčica

„pravzaprav reprezentant grenčič“.
(V. medic. odd. splošne bolnice na Dunaju)

Učinek presenetljiv. Ob pričetku
nahoda skoro nezmotljiv uspeh.

Strjeno in tekoče.
Sarg
glicerina
napravljajo kožo
belo in nežno.
Dobi se povsod.

Nepravilno krojenje snovi

je izvor na tisoče boleznim in glede na to
splošno skušnjo je res neopopadljivo, s
kako ravnodušnostjo zanemarija večina kul-
turnega človeštva, ki na tem boleha, to bo-
lezen, katere odstranitev bi morala biti
prva in najimunitnejša naloga pri gojitvi
zdravja. Stoklenica rogaškega »Tempel-
vrelca« z vsakdanjim vinom ozdravi
vespešno take bolezni, ne da bi bilo treba
prekiniti življenske navade in se mu mora
dati prednost pred vsemi tozadevnimi sred-
stvi radi milega učinka.

Zahtevajte
ilustrovani cenovnik
podjetja za zarnice
„Ideal“ 40
Hugo Pollak
DUNAJ, VI., Wallgasse 34.
Gena lepa svetloba brez instalacije
in nevarosti. Poraba 1½ kr. na 1 uro.

Na tisoče zahval-

nih pisem iz vsega sveta
obsega pojasnevalna in
poučna knjiga kot do-
mači svetovalec o lekar-
narju A. Thierryja
balzamu in centi-
fugali kot nenado-
metnem sredstvu. Po-
štine prosto dobe to
knjižico naročniki bal-
zama in tudi sicer na
zahtevo gratis. 12 malih
ali 6 dvojnatih stekle-
nic balzama stane K 6,
60 malih ali 30 dvojn. steklenic K 15—
franko z zabojčkom itd. 2 lončka centifu-
galijskega mazila franko K 3.60.

Lekarnar A. THIERRY v Pregradi
pri Rogaški Slatini.

Naznanite mi ponarejalce in prodajalce po-
naredb mojih edino pristnih izdelkov, da
jih kazensko zasledujem. 3175-22

Zdravilski
konjak
zajamčeno pristni
vinski destilat pod
stalnim kemiškim
nadzorstvom.
Destilerija
Camis & Stock
Trst-Barkovlje.
1/2 steklenica K 5.—, 1/3 ste-
klenice K 2.60. — Na prodaj v
boljših trgovinah. 31

Umrli so v Ljubljani:

Dne 28. marca: Karolina Hoge, želez-
niškega uslužbenca hči, 4 mes., Ravnikar-
jeve ulice 10, Bronchitis capill. — Viktorija
Ganani, prodajalčeva hči, 5½. leta, Zvonar-
ske ulice 7, Meningitis. — Peter Hartman,
nadarbinar, 75 let, Japljeve ulice 2, jetika.
— Ludovik Pavčič, monterjev sin, 2½. leta,
Poljanska cesta 5, ošpice.

Dne 29. marca: Anton Kovadič, vojak
oskrbovališčne stroke, 24 let, Dunajska
cesta 1, izkrvavenje.

V deželni bolnici:

Dne 25. marca: Barbara Janc, posest-
nikova hči, 29 let, Gangraena.

Meteorološko poročilo.

Vidna nad morjem 506.9. Srednji uradni tlak 756.0 mm

Marec	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura v °C	Vetrovi	Nobo
29.	9. zv.	739.6	7.9	sl. zahod	jasno
30.	7. zv.	741.0	1.9	brezvetr.	jasno
	2 pop.	739.0	18.4	sl. zahod	jasno

Srednja večerajšnja temperatura: 7.8°
normale: 6.2°. — Padavina 0.0 mm.

968--3

Za velikonočne

praznike se dobe po najnižjih cenah
moške, deške in otroške obleke kakor
tudi najfinejša damska konfekcija v naj-
večji izbiri od najpreprostejše do najfi-
nejše izvršitve

v Angleškem skladišču oblek

== O. Bernatovič ==

Mestni trg št. 5, Ljubljana Mestni trg št. 5.

6-10 kron

na dan si morejo gospe brez truda zaslužiti.

Natančneje: Gosposke ulice št. 15, pisarna levo. 955-5

Sveže morske ribe

okusno po italijanski šegi pripravljene se dobe vsak petek

v gostilni „Miramar“

Stari trg št. 14

kjer se točijo tudi pristna bela in črna istrijska vina, kakor tudi izvrsten bizeljec. 840-3

BRADYjeve Zeločrne kapljice

splošno priporočene valed ojačujočega in pospešujočega učinka na prebavila ob pomanjkanju sili, motenih prebavljanja in drugih zeločrnih bolečin.

Zahtevajte po lekarnah izrečno le Bradyjeve zeločrne kapljice

C. Brady, lekarna, zum König von Ungarn, Dunaj I., Fleischmarkt 1. 3285-7

Stoj! Nečuvano! Stoj!

500 komadov za samo gl. 1-80. Prekr. pozlač. 36urna preciz. ura na sidro z veriž., gre natančno, za kar se jamči 3 leta, mod. sviln. moška kravata, 3 fini žepni robci, moški prstan z imit. drag. kamenom, jantarev ustnik za smodke, eleg. damska broša (novost), prekr. žepno toal. ogled. usnj. denarnica, žepni nožek s pripr., par manš. gumbov, 3 naprsni gumbi iz doublezlata s pat. zapono, mičen album s 36 najl. slikami sveta, 5 šaljihv. predm. v veselje mladim in starim, prav koristen spisevnik, 20 koresp. predm. in še 400 različnih predmetov pri hiši neuprijatljiv. Vse skupaj z oro, ki je sama denarja vredna, s a m o gl. 180. Razpošilja po povzetju ali denar naprej 1002

Windisch, izvoz ur P-Fach 16, KRAKOV št. Z/75. NB. Za neugajajoče se denar vrne.

Pravkar izšlo:

Janez Trdina.

Verske bajke, stare in nove. Bajke in povesti o Gorjancih.

Zbranih spisov knjiga 2. 23-35

Ko je bil začel Trdina v 1. letniku „Ljubljanskega Zvona“ 1. 1881. pričevati svoje bajke in povesti, je ostrmel slovenski svet nad bogato zakladnico domišljije naroda, bivajočega ob dolenskih Gorjancih, začudil pa se je tudi nad obliko, v kakršni jih je pisatelj podajal. Snov, slog, jezik, vse je bilo pristno narodno. Nabirajoč narodno blago in pričujoč ga širšemu svetu, ponarodnel je pisatelj sam Trdinove spise priporočamo za mirno vestjo kot najlepši književni dar, in sicer:

„Bahovi huzarji in Iliri“

broš. 3 K, s poštino 3 K 20 v. eleg. vez. 4 K 50 h, s poštino 4 K 70 h.

Verske bajke in Bajke in povesti o Gorjancih. I.

broš. 2 K, s poštino 2 K 10 h, eleg. vez. 3 K 20 h, s poštino 3 K 40 h.

Dobiva se v založništvu

Lav. Schwentnerja

v Ljubljani

Prešernove ulice 3.

Sprejema zavarovanja človeškega življenja po najraznovrstnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica. Zlasti je ugodno zavarovanje na doživetje in smrt z zmanjšujočimi se vplačili.

Vsak član ima po preteku petih let pravico do dividende.

„SLAVIJA“
vzajemna zavarovalna banka v Pragi.
Rez. fondi: 29,217.694.46 K. Izplačane odškodnine in kapitalije: 78,324.623-17 K.
Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države
z vseskozi slovensko. narodno upravo.
Vsa pojasnila daje:
Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastnej bančni hiši v Gospodarskih ulicah št. 12.

Zavaruje poslopja in premoženje proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Skode cenjuje takoj in najkulantneje. Uživa najboljši sloves, koder posluje.

Dovoljuje iz čistega dobička izdatke podpore v narodne in občnkoristne namene.

Slasčičarna
J. GOTTHARD, Ljubljana
na Starem trgu št. 6.
Za Veliko noč!
Izborne pince in potice, najfinejše torte in pecivo.
!!Veliko novosti!!
Mickiewicz in Vegova torta.
Krasne bonboniere in atrape.
Najnižje cene! Najnižje cene!
Prekupovalce opozarjam posebno na svoje pince, ki so izdelane izborno.
Dajem znaten popust! 931-2

Restavracija Rasberger
sv. Petra nasip št. 97. Ljubljana poleg jubilejnega mosta.
Cenjenim svojim gostom in drugemu slavnemu občinstvu najljubnejše naznanjam, da pričnem
z dnem 25. t. m.
točiti poleg puntigamskega marčnega piva tudi puntigamsko
ala bavarsko pivo
iz sodca in v originalnih steklenicah, in sicer iz sodca v soboto in nedeljo kakor tudi nadalje vsako nedeljo in praznik čez ves dan, ob delavnikih ob 10. uri dopoldne in od 6. ure zvečer nadalje do polnoči. Pivo v steklenicah se prodaja ves dan, ob vsakem času
Izborna mrzla in gorka kuhinja.
V zabavo igra najfinejši, pneumatično-električni
Piano Orchestrion „Puck“.
Ta nova posebnost začara vsakega poslušalca in presega vse dosedanje godbene avtomate. Iz najfinejšega „Piano“ preide igrajoči komad v mogočni „Forte“, in nuanseira sam, kakor bi pred dobrim harmonijem sedel največji umetnik. Komade igra, kakor je iste zložil skladatelj. Naj nikdo ne zamudi si ogledati te posebnosti.
Z odličnim spoštovanjem
restavrater.

Javna dražba.
V konkurzno maso g. Ivana Auerhammerja spadajoče kramarsko blago in prodajalniška oprava v prodajalnici h. št. 26 v Kolo-dvorskih ulicah se bode prodajalo
po javni dražbi
dne 4. aprila 1905
in če potrebno tudi v prihodnjih dneh v uradnih urah od 9.-12. ure dopoldne in od 3.-6. ure popoldne. — Kupovalci se vabijo.
997-1 Konkurno upravništvo.

Razglas.
Razpisano je delo
vodovoda za vasi Slavina, Koče in Žeje
koje cenjeno na 53.600 K. Natančneje se razvidi iz proračuna, kateri je na vpogled v občinski pisarni na kolodvoru v Prestranku.
Tozadevne prošnje se morajo vložiti do 15. aprila t. l. pri podpisnem uradu.
Županstvo občine Slavina
dne 27. sušca 1905. 982-2

Zaloga koles in motorjev
iz znane tovarne J. Puch v Gradcu.
Z dveletnim jamstvom. 488 8
FRANC ČUDEN
urar in trgovec v Ljubljani
Prešernove ulice, nasproti franč. samostana
Filialka: Mestni trg, nasproti rotovža.
Drugi vrst kolesa od K 120— dalje.
Z enoletnim jamstvom.
Velika zaloga šivalnih strojev.
Cenovniki zastoj in poštine prosto.

Izdelovanje oprem za neveste.
Ustanovljeno leta 1870.
PERILO
Lastni izdelek
za gospode, dame in otroke
zaradi izvrstnega kroja, natančnega dela in zmerne cene znano daleč čez meje Kranjske, priporoča
trgovina z modnim blagom za gospode in dame in trgovina za opreme
C. J. HAMANN
dobavitelj perila c. in kr. Visokosti, različnih častniških uniformiranj, zavodov itd.
Ljubljana. * Mestni trg št. 8. * Ljubljana.
Perilo po meri se prav brzo zgotavlja.
Napravljanje oprem za novorojence.

Zahtevajte pri nakupu
Schicht-ovo štedilno milo
z znamko „jelen“.
Uno je **zajamčeno čisto** in brez vsake škodljive primesi. — Pere izvrstno.
Kdor hoče dobiti zares **jamčeno pristno**, perilo neškodljivo milo, naj pazi dobro, da bo imel vsak komad ime „SCHICHT“ in varstveno znamko „JELEN“.
Dobiva se povsod!
Ustje (Češko) **Juri Schicht** **Ustje (Češko)**
največja tovarna svoje vrste na evropskem kontinentu.
Izdajatelj in odgovorni urednik: Dr. Ivan Tavčar. Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.